

Problémy pri odhaľovaní a objasňovaní trestných činov súvisiacich s detskou pornografiou

Anotácia: Autorka v štúdiu prezentuje poznanie, ktoré získala rešeršnými a obsahovými analýzami dokumentov riešiacich problematiku detskej pornografie, štatistickými analýzami, kauzálnymi analýzami ukončených vyšetrovacích spisov a riadenými interview s príslušníkmi PZ pracujúcimi na tomto úseku, ako aj rozhovorom s pracovníčkou odboru sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. Aplikovaným výskumom sa tak snaží identifikovať problémy, ktoré sú registrované v policajnej praxi, hľadať a načrtnúť možné riešenia týchto problémov, ako aj postihnúť podstatu tohto fenoménu so zameraním na páchatel'ov a obe tejtó trestnej činnosti, spôsoby jej páchania a utajovania, ako aj metodiku jej odhaľovania a objasňovania.

Kľúčové slová: dieťa, detská pornografia, výroba, rozširovanie a prechovávanie detskej pornografie, grooming, sexting, odhaľovanie a objasňovanie trestnej činnosti, operatívno-pátracia činnosť, výsluch, telekomunikačná prevádzka, znalecké skúmanie, počítačová kriminalita, kybernetická kriminalita.

Úvod

Detská pornografia predstavuje závažné porušenie základných práv, najmä práv detí na ochranu a starostlivosť, ako je to stanovené v Dohovore OSN o právach dieťaťa z roku 1989 a Charte základných práv EÚ z roku 2000. V súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 2011/92/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady EÚ 2004/68/SVV možno pod detskou pornografiou chápať *„vyobrazenia zaznamenávajúce sexuálne zneužívania detí dospelými. Môže tiež zahŕňať vyobrazenia detí zapojených do jednoznačne sexuálneho konania alebo vyobrazenia ich pohlavných orgánov, keď sa tieto zobrazenia používajú primárne na sexuálne účely a využívajú s vedomím dieťaťa alebo bez jeho vedomia. Pojem detskej pornografie sa navyše vzťahuje na realistické zobrazenie dieťaťa, pri ktorom sa dieťa zúčastňuje, alebo je zobrazené, ako sa zúčastňuje, na jednoznačne sexuálnom konaní primárne na sexuálne účely.“*

V nadväznosti na uvedené možno na národnej úrovni, a v súlade so systémom trestnoprávnej úpravy kontroly tohto nežiaduceho fenoménu v SR, zaradiť medzi trestné činy súvisiace s detskou pornografiou nasledujúce skutkové podstaty (*za podmienky, že prvé 3 uvedené skutkové podstaty bezprostredne súvisia s trestnou činnosťou detskej pornografie*):

- ✓ výrobu detskej pornografie (§ 368 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v platnom znení – ďalej len „TZ“),
- ✓ rozširovanie detskej pornografie (§ 368 TZ),
- ✓ prechovávanie detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení (§ 370 TZ),
- ✓ ohrozovanie mravnosti (§ 372 TZ),
- ✓ obchodovanie s ľuďmi (§ 179 ods. 2 – 5 TZ),
- ✓ zverenie dieťaťa do moci iného na účely vykonávania detskej práce alebo na iný účel (§ 181 TZ),
- ✓ sexuálne zneužívanie (§ 201a TZ),
- ✓ ohrozovanie mravnej výchovy mládeže (§ 211 TZ).

Z uvedeného vyplýva, že problematika detskej pornografie je skutočne veľmi citlivá, do istej miery tabuizovaná a nesporne aktuálna; v každom prípade si vyžaduje koncentrovaný záujem spoločnosti o jej riešenie.

Analýzou štatistických dát popisujúcich dynamiku vývoja trestných činov priamo súvisiacich s detskou pornografiou (§§ 368, 369 a 370 TZ) v sledovanom období rokov 1998 – 2015 sme dospeli k poznaniu, že do roku 2006 bolo na území SR registrovaných veľmi málo takýchto trestných činov (*priemerne iba 4 – 5 trestných činov ročne*). V roku 2007 došlo k nárastu o 150 % v počte zistených prípadov v porovnaní s predchádzajúcim rokom – 2006 a v roku 2008 k nárastu až vo výške 450 %. Globálne maximum v počte zistených prípadov bolo políciou zaregistrované v roku 2011 – až 156 prípadov, pričom od tohto roku došlo k postupnému poklesu zistených trestných činov až na úroveň 54 prípadov v roku 2015 (*čo predstavovalo pokles o viac ako 65 %*). Zarážajúci je aj fakt, že v rokoch 1998 – 1999 nebol políciou evidovaný ani jeden takýto trestný čin. Z teritoriálneho hľadiska bola najvyššia miera trestnej činnosti zaznamenaná v Nitrianskom kraji, na území ktorého bolo spáchaných celkovo 9 skutkov, pričom boli objasnené 3 prípady; nasledoval Trnavský a Žilinský kraj, v ktorých bolo zistených po 8 skutkov a z toho sa podarilo objasniť 3 prípady v Trnavskom kraji a 5 prípadov v Žilinskom kraji. Okrem toho je potrebné uviesť, že objasnenosť tejto trestnej činnosti v SR v roku 2015 mierene presahovala hodnotu 48 %, pričom najnižšia objasnenosť bola zaznamenaná v roku 2011 (*necelých 30 %*) a najvyššia objasnenosť bola evidovaná v rokoch 2002 a 2004 (*viac ako 66 %*).¹ V percentuálnom vyjadrení však bola objasnenosť v roku 2015 mierne nižšia oproti roku 2014 (*o 1,85 %*). Čo sa týka trendu objasnenosti v sledovanom období 18-tich rokov, ten v zásade kopíroval trend zistených trestných činov, tzn. že mal kolísavý charakter (*výraznejšia diskrepancia bola evidovaná len v rokoch 2008 – 2011*). V analyzovanom období bolo každoročne zistených priemerne 34 trestných činov, pričom každoročne sa z nich podarilo objasniť priemerne len 15, to znamená, že priemerná úroveň objasnenosti mierne presahovala hodnotu 44 %, čo logicky nemožno hodnotiť vyslovene pozitívne.

Nízka objasnenosť je podľa názoru osloveného odborníka zaradeného na odbore počítačovej kriminality ÚKP Prezídia Policajného zboru (*d'alej len „PZ“*) spôsobená aj tým, že uvedená trestná činnosť je v kompetencii poverených príslušníkov, ktorí s danou trestnou činnosťou nemajú dostatočné skúsenosti a ani neabsolvovali kurz počítačovej kriminality. Možnosti odboru počítačovej kriminality – preškoliť dostatočný počet svojich policajtov – sú kapacitne obmedzené, pretože školenia najskôr absolvujú policajti odboru kriminálnej polície (*d'alej len „OKP“*) a vyšetrovatelia.

Okrem toho je potrebné vziať do úvahy aj predpokladanú vysokú mieru latencie tejto trestnej činnosti. Podľa niektorých odborníkov je reálnych prípadov dvoj- až trojnásobne viac ako registrovaných prípadov.² Príčiny tohto javu možno hľadať v strachu, závislosti obetí od páchatel'ov, v príbuzenskom vzťahu páchatel'a a obeť, nevedomosti obetí a v neochote spolupráce s políciou.³

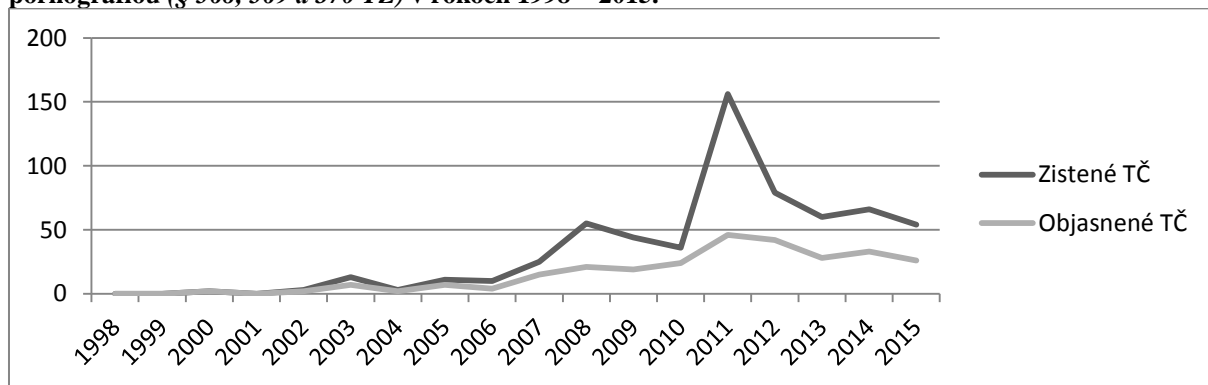
---

¹ Na spresnenie uvádzame, že v uvedených rokoch (2002 a 2004) boli zistené len 3 prípady, z ktorých 2 sa podarilo objasniť, t. z. že optimistické tvrdenia o vysokej úrovni objasnenosti tejto trestnej činnosti možno brať s rezervou.

² BARČÍKOVÁ, A. Latentná kriminalita ako súčasť reálnej kriminality, s. 40.

³ HOLCR, K. a kol. Prognóza a kontrola vývoja kriminality v Slovenskej republike, s. 118.

Graf 1 Dynamika vývoja registrovaných a objasnených trestných činov priamo súvisiacich s detskou pornografiou (§ 368, 369 a 370 TZ) v rokoch 1998 – 2015.

Z hľadiska podielu jednotlivých trestných činov priamo súvisiacich s detskou pornografiou (§ 368, 369 a 370 TZ) mal v roku 2015 najväčšie zastúpenie prečin šírenia detskej pornografie (15 prípadov), pričom v rovnakom pomere za ním nasledoval zločin výroby a prečin prechovávanía detskej pornografie a účasti na detskom pornografickom predstavení (5 prípadov). Podľa nami oslovených odborníkov v riadenom interview⁴ je väčšina prípadov distribúcie detskej pornografie realizovaná prostredníctvom internetu,⁵ pričom identifikácia páchatel'ov vyžaduje značnú erudíciu policajných špecialistov a nezriedka aj efektívnu spoluprácu s poskytovateľmi internetových služieb na národnej či medzinárodnej úrovni (za predpokladu, že občan SR umiestňuje detskú pornografiu na zahraničných serveroch alebo cudzinec umiestňuje detskú pornografiu na národných serveroch). Aj to je jeden z dôvodov, prečo sa táto trestná činnosť radí do kategórie počítačovej kriminality (cybercrime, e-crime, hi-tech crime).⁶ Podstata šírenia detskej pornografie spočíva v tom, že jeden používateľ nahrá takýto materiál (resp. súbor) na FTP server (file transfer protokol, t. j. protokol prenosu súborov) a potom veľa používateľov daný súbor sťahuje, pričom nie je nutné, aby nahrávajúci a sťahujúci používateľ boli pripojení v rovnakom čase. V prípade detskej pornografie si záujemcovia obvykle môžu stiahnuť súbor do svojho elektronického zariadenia (napr. počítača, mobilného telefónu, tabletu) zadarmo alebo za určitú finančnú čiastku. Ďalšou alternatívou šírenia detskej pornografie sú siete so vzájomným sprístupňovaním, tzv. „peer-to-peer network“ (P2P). Čistý P2P prenos súborov neobsahuje ani klientov, ani servery, ale iba rovnocenné sieťové uzly, ktoré súčasne plnia voči iným uzlom v sieti úlohu servera aj klienta. Týmto sa tento sieťový model odlišuje od modelu klient – server, kde komunikácia zvyčajne prebieha cez centrálny server. De facto ide o to, že dva počítače si počas krátkodobého on-line spojenia môžu vzájomne vymieňať súbory. Páchatelia sa na tom obvykle vopred dohodnú napr. na webových, sexuálne alebo pedofilne orientovaných „chat-rooms“⁷. Problémom je aj fakt, že moderné technológie (Skype, Messenger, What's up, Viber a pod.) umožňujú relatívne „bezpečnú“ komunikáciu a prenos dát, čo sťažuje proces odhalenia a identifikácie páchatel'a orgánom presadzujúcim právo.

⁴ Riadené rozhovory prebiehali v januári – marci 2016 a zúčastnilo sa na nich 6 príslušníkov OKP OR PZ v Bratislave a 1 príslušník OPK ÚKP P PZ – pozn. autorky.

⁵ Internet (v podobe, ako ho poznáme my) vznikol v roku 1973, pričom až od februára 1992 bolo k internetu pripojené bývalé Československo – pozn. autorky.

⁶ Pod pojmom počítačová kriminalita rozumieme úmyselný trestný čin spáchaný neoprávneným prístupom do počítačového systému, počítačovej siete a používaním technických nosičov informácií – pozn. autorky.

⁷ „Chat-rooms“ je služba umožňujúca súbežne komunikovať s viacerými používateľmi informačných a komunikačných technológií na základe prihlásenia (log on) do tematicky orientovanej virtuálnej miestnosti – napr. osôb majúcich rovnaké záujmy – pozn. autorky.

Čo sa týka výroby detskej pornografie, podľa názoru oslovených odborníkov, pred viac ako 20-timi rokmi dominovali fotografie a filmy, ktoré bolo potrebné vyvolať v špecializovaných fotolaboratóriách, pričom väčšina podozrivých prípadov bola takto detekovaná pracovníkom laboratória a nahlásená polícii. V súčasnosti, keď sa používajú digitálne fotoaparáty a digitálne kamery, prípadne každý mobilný telefón má vo svojej bežnej výbave možnosť kvalitného záznamu obrazu a zvuku, je v prípade, že páchatel' záznam ďalej nešíri, ale archivuje ho len pre osobnú potrebu, a ak ani dieťa o tom nikomu nepovie, takmer nemožné odhaliť takýto trestný čin. Okrem toho tu z pohľadu novodobých hrozieb existuje alternatíva, že viaceré osoby na rôznych miestach sveta môžu on-line sledovať zneužívanie dieťaťa.

Presnejší obraz o situácii na území SR ponúkajú aj údaje GP SR, z ktorých vyplýva, že najviac osôb bolo za detskú pornografiu odsúdených v roku 2012, konkrétne 40 osôb, a najmenej v roku 2007 – ani jedna osoba. V sledovanom období 10-tich rokov, t. j. od roku 2006 do roku 2015, bolo odsúdených za tento trestný čin dovedna 208 osôb, pričom každoročne bolo odsúdených priemerne (*približne*) 20 osôb. Z uvedeného možno vyvodit' záver, že efektívnosť kontroly tohto nežiaduceho fenoménu z pohľadu trestnoprávneho postihu známych páchatel'ov (*orgánom presadzujúcim právo*) je skutočne veľmi sporná.

Tabuľka 1 Počet odsúdených osôb za detskú pornografiu v rokoch 2006 – 2015.

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet odsúdených osôb	1	0	9	6	23	24	40	33	35	37

Aj tieto dôvody viedli náš výskumný tím (*zložený z pracovníkov Katedry kriminálnej polície Akadémie Policajného zboru v Bratislave a z vybraných príslušníkov policajnej praxe*) k tomu, že sme sa týmto nežiaducim javom začali vedecky zaoberať.⁸ Našou ambíciou je vytvorit' výskumom objektivizované poznanie, ktoré je možné využit' pri spracovaní metodík odhaľovania a objasňovania trestných činov súvisiacich s detskou pornografiou.

1 Typický páchatel' a typická obeť trestných činov priamo súvisiacich s detskou pornografiou v SR

Podľa policajných štatistík⁹ bolo v spektre trestne stíhaných páchatel'ov za trestné činy súvisiace s detskou pornografiou (§ 368, 369 a 370 TZ) evidovaných 7 páchatel'ov s ukončeným základným vzdelaním, 4 páchatelia s ukončeným stredoškolským vzdelaním a 1 páchatel' s ukončeným vysokoškolským vzdelaním. Na porovnanie uvádzame, že v roku 2014 bolo trestne stíhaných 6 páchatel'ov s najnižším vzdelaním, 2 páchatelia so stredným vzdelaním a žiaden páchatel' s najvyšším vzdelaním. Analogicky aj v predchádzajúcich rokoch mala viac ako 1/2 páchatel'ov ukončené základné vzdelanie, približne 1/3 páchatel'ov stredoškolské vzdelanie a maximálne 1/6 páchatel'ov vysokoškolské vzdelanie. Na margo uvedeného je však potrebné uviesť, že s vyšším vzdelaním páchatel'a možno očakávať aj vyššiu pravdepodobnosť použitia sofistikovaných foriem páchania a utajovania tejto trestnej činnosti.

Z hľadiska veku pochádzalo najviac páchatel'ov z vekovej skupiny 19 – 30 rokov (7 *trestne stíhaných osôb*), ďalej nasledovali dve rovnako početné vekové skupiny páchatel'ov, a

⁸ HULLOVÁ, M. a kol. Projekt vedeckovýskumnej úlohy „Problémy pri odhaľovaní a objasňovaní vybraných druhov mravnostnej kriminality. Výsk. 196.

⁹ Evidenčno-štatistický systém kriminality – pozn. autorky.

to 31 – 60 rokov a 15 – 18 rokov (*po 5 osôb*), skupina páchatel'ov vo veku 7 – 14 rokov (*3 páchatelia*) a nulové zastúpenie mali páchatelia nad 61 rokov. Na porovnanie uvádzame, že v roku 2014 mala najväčšie zastúpenie skupina páchatel'ov vo veku 31 – 60 rokov (*17 osôb*), nasledovala skupina páchatel'ov 19 – 30 rokov (*5 osôb*), 1 páchatel' bol z najnižšej vekovej skupiny a z najvyššej vekovej skupiny nebol žiaden páchatel'. Z hľadiska pohlavia bolo v roku 2015 najviac páchatel'ov mužského pohlavia (75 %) a len 1/4 ženského pohlavia.

Podľa odborníkov možno páchatel'ov tejto trestnej činnosti rozdeliť do troch základných kategórií:

1. páchatel', ktorý detskú pornografiu sám nevyrába, iba ju drží alebo distribuuje (*často ide o pedofilne orientovaných páchatel'ov*),
2. páchatel', ktorý vytvára detskú pornografiu sám a často len pre vlastnú potrebu (*obvykle ide o záznamy dieťaťa, ktoré páchatel' sám zneužil*),
3. páchatel', ktorý detskú pornografiu vyrába na komerčné účely (*organizovane, sofistikovane, masovo, pre veľký zisk a pod.*).

E. M. Alexy, A. W. Burgess a T. Baker vygenerovali tri základné typy páchatel'ov podľa toho, či páchatelia využívajú internet na uskutočnenie priameho/fyzického zneužitia dieťaťa, alebo na získanie abuzívneho pornografického materiálu. Konkrétne ide o: obchodníkov, cestovateľov a obchodníkov – cestovateľov. Obchodníci sú páchatelia, ktorí v prostredí internetu zbierajú detský pornografický materiál, následne s ním obchodujú, a tak vytvárajú a podporujú dopyt po ďalšom komerčnom zneužívaní detí. Cestovatelia majú určité podobné črty s tzv. „groomers“ – tzn., že internet využívajú na to, aby získali prístup k deťom, ktoré následne vmanipulujú do uskutočnenia schôdzky s motívom sexuálneho zneužitia. A na záver tretia kategória, t. j. obchodníci – cestovatelia sú tí, ktorí robia oboje.¹⁰

Naproti tomu T. Krone diferencuje páchatel'ov podľa závažnosti ich správania (*od nekontaktných foriem až po násilné formy*) do nasledujúcich kategórií:

1. prehliadač webu (*browser*),
2. páchatel' s fantáziou,
3. „trawler“,
4. „non-secure“ zberateľ,
5. „secure“ zberateľ,
6. „on-line groomer“,
7. páchatel' fyzického sexuálneho zneužitia dieťaťa,
8. producent/výrobca,
9. distribútor.

Prehliadač webu (*browser*) je typ páchatel'a, ktorý „narazí“ na detskú pornografiu nechcene, napr. pri vyhľadávaní iných informácií objaví „*www stránky*“ s detskou pornografiou a rozhodne sa, že materiál nevymaže, ale si ho uloží do svojho zariadenia alebo pamäťového média. V prípade, že by si osoba takéto materiály, hoci aj systematicky, prezerala, prípadne by boli automaticky uložené do prechodnej (tzv. „*vyrovnávacej*“) pamäte počítača, alebo by išlo o tzv. „*cookies*“, takéto správanie by v zmysle platného práva SR nebolo možné kriminalizovať.

Privátna fantázia, v ktorej je aktérom dieťa, nie je sankcionovateľná. Avšak v prípade, že dôjde k zhmotneniu tejto predstavy do podoby textu, obrazu alebo digitálneho formátu, takéto konanie už naplňa znaky trestnosti. K odhaleniu páchatel'a môže dôjsť vtedy, ak má

---

¹⁰ BLATNÍKOVÁ, Š. Pachatelé komerčného sexuálneho zneužívaní detí, s. 48.

niekto iný prístup k dátam elektronického zariadenia (*napr. orgán činný v trestnom konaní pri dokazovaní inej trestnej činnosti, mechanik pri oprave pokazeného zariadenia, „hacker“¹¹*).

„*Trawler*“ aktívne vyhľadáva detskú pornografiu vo virtuálnom prostredí, najčastejšie na verejne dostupných prehliadačoch a stránkach. Motívom môže byť napr. sexuálna zvedavosť, sexuálna nevyberavosť či otvorenosť rôznym typom sexuálnych materiálov, pedofilnú tematiku nevynímajúc. U týchto páchatel'ov ešte nedochádza k vytváraniu sietí podobne zmýšľajúcich páchatel'ov („*networking*“) a používajú len pomerne nízke on-line zabezpečenie svojej osoby.

„*Non-secure*“ zberateľ aktívne vyhľadáva (*nakupuje, sťahuje, vymieňa*) detskú pornografiu, ktorú získava z voľne dostupných zdrojov na internete alebo v rámci diskusných „*chatov*“, ktoré nepoužívajú zabezpečenie (*heslo, šifru, požiadavku obchodovania*). V porovnaní s predchádzajúcou kategóriou páchatel'ov je u nich už vyššia miera prepojenia s inými páchatel'mi („*networking*“).

„*Secure*“ zberateľ vyhľadáva detskú pornografiu vo viac zabezpečenom prostredí, napr. vnútri zabezpečených sietí. Zabezpečenosť sa prejavuje používaním hesiel, šifier alebo predložením určitého počtu obrázkov alebo videí so sexuálno-pedofilnou tematikou.

„*On-line groomer*“ si vytvára on-line kontakt s dieťaťom, ktoré plánuje sexuálne zneužiť, prípadne vyrobiť detskú pornografiu, napr. aj prostredníctvom tzv. „*cybersexu*“, resp. kybersexu (*virtuálneho sexu alebo sexu cez internet*). V niektorých prípadoch páchatel' sprostredkúva pornografiu dieťaťu s cieľom znížiť jeho inhibíciu (*citlivosť*) na sexuálne aktivity, pričom materiál môže získavať niektorým (uvedeným) spôsobom.

Páchatel' fyzického sexuálneho zneužitia dieťaťa obvykle vytvára pornografický materiál pre vlastnú potrebu či sexuálne uspokojenie a nie primárne na jeho ďalšiu distribúciu. Naproti tomu producent/výrobca je síce tiež zapojený do fyzického zneužitia dieťaťa, avšak získaný materiál ďalej poskytuje/distribuuje ďalším používateľom detskej pornografie. Na druhej strane distribútor môže, ale nemusí mať sexuálny záujem o deti. Jeho prioritou je obvykle zisk nadobudnutý predajom detskej pornografie platiacim záujemcom.¹²

K. Holcr delí páchatel'ov detskej pornografie na konzumentov a výrobcov, pričom konzumentmi takejto pornografie sú:

- muži uprednostňujúci masturbáciu pri sledovaní erotických scén,
- dvojice, ktoré si chcú spestriť vlastný sexuálny život,
- úchylní jedinci podľa vlastnej sexuálnej preferencie.

Na druhej strane výrobcovia pornografie môžu byť v závislosti od prítomnosti úchylky: jedinci bez sexuálnej úchylky (*motívom je finančný zisk*) a jedinci so sexuálnou úchylkou (*motívom je uspokojenie, záľuba v tejto činnosti, „práca je ich koníčkom“*).¹³

Ako to už vyplývalo z predchádzajúcich riadkov, typológií páchatel'ov tejto trestnej činnosti, resp. prezentovaných názorov, je v odbornej literatúre skutočne veľa. K nesporne inšpiratívnym patrí aj klasifikácia K. V. Lanninga, ktorý navrhuje členiť páchatel'ov detskej pornografie do troch širších kategórií podľa ich motivácie, pričom tu zohľadňuje typológiu páchatel'ov sexuálneho zneužívania, t. j. páchatel' situačného, preferenčného a zmiešaného typu. Do spektra sexuálneho záujmu situačného páchatel'a nepatria detské objekty, resp. detská pornografia, napriek tomu si ich z rôznych dôvodov zvolí (*napr. adolescent prezerajúci si pornografiu na internete alebo popísaný distribútor, ktorý chce na detskej*

¹¹ Pod pojmom „*hacking*“ rozumieme prenikanie do cudzích počítačov a počítačových systémov inou než štandardnou cestou, pri obídení alebo prelomení jeho bezpečnostnej ochrany, teda bez patričných prístupových práv. Subjekt vykonávajúci *hacking* sa označuje pojmom „*hacker*“.

¹² BLATNÍKOVÁ, Š. Páchatelé komerčného sexuálneho zneužívania detí, s. 48 – 50.

¹³ HOLCR, K. a kol. Kriminológia, s. 272 – 273.

pornografiu zarobiť). Preferenční páchatelia obvykle uprednostňujú deti ako výlučné sexuálne objekty (*pedofili*) alebo ich uprednostnia z iných dôvodov, napr. preto, lebo preferujú deviantné spôsoby sexuálneho správania. Do kategórie zmiešaných alebo nevyhranených páchatel'ov možno zaradiť napr. reportérov realizujúcich investigatívnu žurnalistiku, ktorí sa snažia obchodovať s detskou pornografiou s cieľom odhaliť páchatel'ov tejto trestnej činnosti.¹⁴

Z prezentovaných a analyzovaných informácií vyplýva, že páchatel'om tejto trestnej činnosti je najčastejšie osoba mužského pohlavia (*s dosiahnutým základným stupňom vzdelania, vo veku 31 – 60 rokov*), ktorého dominantným motívom je sexuálne uspokojenie (*častejšie než ziskuchtivosť*). Uvedené korešponduje aj s poznáním, ku ktorému sme dospeli štúdiom 6-tich vyšetrovacích spisov riešiacich problematiku detskej pornografie. Vo väčšine prípadov (*4 vyšetrovacie spisy*) to boli preferenční páchatelia, kde k zločinu výroby a prečinu prechovávanía detskej pornografie a účasti na detskom pornografickom predstavení došlo v jednočinnom súbehu so zločinom sexuálneho zneužívania. V dvoch prípadoch to boli situační páchatelia, ktorí spáchali prečin rozširovania detskej pornografie, pričom motívom ich konania bola sexuálna zvedavosť či otvorenosť rôznym typom sexuálnych materiálov, pedofilnú tematiku nevynímajúc.

Čo sa týka obetí, v policajných databázach neboli dostupné štatistické ukazovatele týkajúce sa tohto druhu trestnej činnosti, ktoré by sme mohli využiť pri analýze a typológii obetí týchto trestných činov. V rámci analýzy vyšetrovacích spisov sme dospeli k poznaniu, že obeťou tejto trestnej činnosti v SR sú najčastejšie mladé dievčatá vo veku 10 – 18 rokov, ako to vyplýva z tabuľky č. 2. V tabuľke však nie sú zohľadnené obeť pri prečine šírenia detskej pornografie, pretože v nami analyzovaných prípadoch páchatelia si sťahovali/vymieňali fotografie/videá väčšieho množstva neznámych detských obetí prezentovaných na internete, ktoré fyzicky sexuálne nezneužili.¹⁵

Tabuľka 2 Klasifikácia obetí detskej pornografie podľa veku a pohlavia.

Vek obetí	Počet obetí a pohlavie
6 – 7 rokov	2 dievčatá
10 – 11 rokov	3 dievčatá/3 chlapci
12 – 13 rokov	3 dievčatá
14 rokov	2 dievčatá
15 – 18 rokov	4 dievčatá

Na margo osobnosti obeť detskej pornografie je podľa názoru odborníkov potrebné rozlišovať medzi tým, či výroba detskej pornografie súvisí so sexuálnym zneužitím, alebo s komerčným sexuálnym zneužitím. Sexuálne zneužitie sa stáva sexuálnou exploatáciou vtedy, keď druhá strana má prospech/zisk alebo ide o „*službu za službu*“. C. Delaney tvrdí, že „*sexuálne zneužitie dieťa sa cíti bezmocné, svoje emócie zatajuje i pred najbližším okolím, dostáva sa mu sociálnej podpory od komunity, väčšinou nedisponuje vlastnými finančnými prostriedkami, hanbí sa, nemá situáciu pod kontrolou, je v evidencii systému školstva a zdravotníctva. Naproti tomu komerčne sexuálne zneužitie dieťa disponuje určitou mocou, vyjadruje svoje emócie, pred kamarátmi nemá tajnosti, v jeho bezprostrednom okolí sa komerčný sex hodnotí ako dobrá skúsenosť, je tu negatívny postoj zo strany komunity, má*

¹⁴ BLATNÍKOVÁ, Š. Pachatelé komerčného sexuálneho zneužívania detí, s. 51.

¹⁵ Okrem toho, v tabuľke nie sú uvedené obeť od 8 - 9 rokov, pretože v rámci analýzy vyšetrovaných spisov neboli zaregistrované obeť tohto veku - pozn. autorky.

vlastné finančné prostriedky, chodí dobre oblečené, nehanbí sa a býva mimo systému zdravotnej starostlivosti (pediatrické prehliadky).“¹⁶

2 Typické modi operandi trestných činov priamo súvisiacich s detskou pornografiou

V procese aplikovaného výskumu sme skúmali typy vyšetrovacích situácií, ktoré sa v policajnej praxi najčastejšie vyskytujú. Z poznania (*rešeršové analýzy, obsahové analýzy, kauzálne analýzy, riadené rozhovory*) vyplýva, že trestné činy súvisiace s detskou pornografiou sú často páchané v súbehu s inými mravnostnými alebo násilnými prečinmi či zločinmi (*napr. vydieraním, ohrozovaním mravnej výchovy mládeže, sexuálnym zneužívaním, sexuálnym násilím, znásilnením, podávaním alkoholických nápojov mládeži*). Rešpektujúc náš výskumný zámer, v tejto štúdii sme sa rozhodli poukázať na 3 vybrané typy modi operandi trestných činov súvisiacich s detskou pornografiou. Nami oslovení policajní odborníci sú tohto názoru, že tieto kauzy dostatočne poukazujú na problémy (*vyšetrovacie situácie*), s ktorými sa stretávajú pri vyšetrovaní (*objasňovaní a dokazovaní*) týchto trestných činov.

Kauzálna analýza modu operandi č. 1 (*zločiny sexuálneho násillia, vydierania, sexuálneho zneužívania a prečin prechovávania detskej pornografie a účasti na detskom pornografickom predstavení*)¹⁷

Páchateľ si na ulici náhodne vyhlíadol svoju obeť. Išlo o 12-ročné dievča, ktoré prenasledoval až k obytnému domu, kde bývalo. Využil situáciu a vošiel s ním do vchodu, kde neskôr vo výťahu vytiahol kuchynský nôž so slovami: „*Keď začneš kričať, podrežem ťa!*“ Na najvyššom poschodí ju prinútil vystúpiť z výťahu a vyzliecť si spodné ošatenie. Následne si urobil fotografiu genitálií dieťaťa a sexuálne ho zneužil (*využíval na to vzájomné orálne uspokojovanie*). Po akte sa jej vyhrážal, že keď to niekomu povie, nájde si ju, keď pôjde niekedy sama po ulici a zabije ju.

Uvedený modus operandi páchatel' preukázateľne použil opakovane (*minimálne 3-krát*), avšak vyskytli sa aj situácie, keď využil rozumovú nezrelosť 6 – 7-ročného dieťaťa a dosiahol jeho dobrovoľný súhlas na to, aby si zhotovil obrazové záznamy jeho intímnych partií (*tvrdil mu, že je tajný lekár a potrebuje si urobiť fotografie vagíny, ktoré zašle lekárnke dieťaťa na to, aby mohla posúdiť, či je dieťa po zdravotnej stránke v poriadku*).

Z hľadiska utajovania páchatel' obyčajne používal hrozby, vydieranie a zastrašovanie dieťaťa, aby zabránil vyzradeniu skutku (*v niektorých prípadoch aj šatku cez spodnú časť tváre*). Napriek tomu obeť vo väčšine prípadov povedala o skutku rodičom, ktorí na neznámeho páchatel'a neodkladne podali trestné oznámenie. Páchatel'a sa podarilo identifikovať (*určiť*) aj vďaka efektívne vykonanej operatívno-pátracej činnosti (*d'alej len „OPČ“*), pričom sa okrem iného využívali dostupné kamerové záznamy z miest prístupných verejnosti a zistenie telefónneho čísla klienta taxislužby, ktorá v čase spáchania skutku operovala v blízkosti miesta činu a ktorej služby páchatel' po spáchaní zločinu využil.

Obrazové záznamy svojich obnažených obetí a sexuálnych aktivít s nimi si páchatel' archivoval v osobnom počítači, kde ich mal uložené pod krycím názvom bojovej počítačovej hry, aby nevzbudzoval podozrenie a záujem priateľky, ktorá s ním žila v spoločnej domácnosti a mala k počítaču prístup. Z mobilného telefónu ich z obavy z možného prezradenia vždy krátko po spáchaní činu vymazal.

¹⁶ BLATNÍKOVÁ, Š. Páchatel' komerčného sexuálneho zneužívaní detí, s. 20.

¹⁷ ČVS: KRP-100/1-VYS-BA-2014.

V tomto prípade išlo o pedofilne a násilne orientovaného páchatel'a, ako to potvrdilo znalecké psychologické, sexuologické a psychiatrické skúmanie. Prvé prejavy parafílie sa u neho začali objavovať už v 10. roku jeho života, keď si s 8-ročným dievčaťom zo susedstva navzájom ukazovali genitálie. V 16-tich rokoch mal orálny sex s 11-ročným dievčaťom a v 20-tich rokoch priviedol do druhého stavu 15-ročné dievča. Keď mal 27 rokov začal na internete systematicky vyhľadávať detskú pornografiu a v 28-mich rokoch sám vyhotovil prvú fotografiu intímnych partií asi 15-ročného dievčaťa, ktorému za to ponúkol finančnú odmenu 5 eur.

Kauzálna analýza modu operandi č. 2 (pokračovací prečin rozširovania detskej pornografie v súbehu s prečinom prechovávaní detskej pornografie¹⁸)

V tomto prípade bola informácia o spáchaní tejto trestnej činnosti získaná aktívnou vyhľadávacou činnosťou polície, t. j. odhaľovaním s využitím metód, prostriedkov a foriem OPČ. Páchatel' prostredníctvom internetovej siete vytvoril na sociálnych sieťach emailové konto fiktívnej osoby ženského pohlavia vo veku 12 rokov, na ktorom umiestnil neverejný album obsahujúci fotografie polonahej osoby ženského pohlavia vo veku cca 12 – 14 rokov s obnaženými pohlavnými orgánmi. Vo svojom profile mala osoba utajenú identitu (*vystupovala pod tzv. „nickom“*) a ponúkala sexuálne služby za finančnú odmenu (200 eur). Okrem toho páchatel' v sledovanom období prechovával fotografie s detskými objektmi, ktoré podľa názoru odborníkov (*znalcov – antropológov*) boli spôsobilé vyvolať sexuálne uspokojenie (*išlo o obnažené 7 – 9-ročné deti; detaily ich intímnych partií, penetráciu penisom, masturbáciu maloletých a pod.*). Uvedené fotografie sprístupňoval ostatným používateľom internetového portálu, pričom preukázateľne poskytol heslo k albumu fotografií až 53 osobám na výmenu, t. j. za poskytnutie ďalších fotografií obnažených detských objektov a sexuálnych aktivít s týmito objektmi. Zarážajúce je, že v sledovanom období komunikoval až so 415 užívateľmi portálu na sexuálnu tému, pričom drvivá väčšina z nich mala záujem o heslo k albumu.

Identitu páchatel'a sa podarilo zistiť v spolupráci s poskytovateľom konkrétnej IP adresy¹⁹ na základe súdneho príkazu na oznámenie uskutočnenej prevádzky, ktorý subjektu zakladá povinnosť tieto údaje vydať. Operatívny vyťažovaním podozrivej osoby polícia zistila, že páchatel' získal detské pornografické diela na zahraničných internetových stránkach, pričom si fotografie vymieňal s ostatnými používateľmi cez rýchlu poštu (*RP správy*). Vo väčšine prípadov sa prihlasoval cez statickú – domácu IP adresu a aj to bol dôvod, prečo sa identitu páchatel'a podarilo zistiť. Analýzou vyšetrovacích spisov a riadenými rozhovormi s odborníkmi z policajnej praxe sme dospeli k poznaniu, že situáciu výrazne komplikujú verejne prevádzkované WIFI siete, kde sa IP adresy prihlasujúcich sa zariadení vo verejných prístupových bodoch vôbec neevidujú (*ide o dynamické adresy*). Páchatelia zároveň využívajú aj domáce WIFI siete bez zabezpečenia, na ktoré sa bez problémov a obáv z možnej identifikácie môžu prihlásiť. V takýchto prípadoch snaha polície o stotožnenie užívateľa internetovej služby vedie len k zisteniu majiteľa WIFI siete, ale nie k páchatel'ovi.

Po vznesení obvinenia sa páchatel' snažil svoje konanie bagatelizovať a zracionalizovať, čo je zrejme aj z jeho výsluchu: „*Celé konanie som robil zo zvedavosti, nie z nejakej sexuálnej úchylky, som heterosexuál a chcel som len vedieť, ako sa správajú pedofili k deťom. Ešte raz uvádzam, že ma to mrzí.*“ Súdnoznaleckou expertízou (*psychologickým, sexuologickým a falopletyzmografickým – PPG vyšetrením*) nebola u obvineného potvrdená

¹⁸ ČVS: ORP-80/1-OVK-B5-2013.

¹⁹ „IP adresa“ (*Internet Protocol Adress*) je prostriedok na identifikáciu počítačového zariadenia na sieti. Tvoria ju 4 čísla oddelené bodkami. Registráciu IP adresy vykonávajú tzv. registrátori, napr. pre Európu je to spoločnosť Ripe (www.ripe.net). K ďalším vyhľadávacím nástrojmi na zistenie prevádzkovateľa IP adresy alebo domény možno zaradiť napr. Sam Spade, DNS Stuff, Geek Tools – pozn. autorky.

prítomnosť sexuálnej deviácie – pedofílie. Napriek tomu súd uznal za potrebné uložiť okrem trestu odňatia slobody s podmieneným odkladom jeho výkonu aj probačný dohľad v lehote 3 rokov, ktorý zahŕňal povinnosť zúčastniť sa na psychologickom poradenstve.

Kauzálna analýza modu operandi č. 3 (pokračovací zločin výroby detskej pornografie v jednočinnom súbehu s prečinom prechovávaní detskej pornografie)²⁰

Oznamovateľom tohto trestného činu bola osoba, v ktorej byte páchatel' istý čas žil v podnájme. Špecifikom tohto prípadu je skutočnosť, že páchatel' využíval na výrobu detskej pornografie mentálne zaostalé osoby umiestnené v špecializovanom zariadení, kde sa o nich staral. Páchatel' to popisoval slovami: „Klientky som aj sprchoval a pri sprchovaní som si niektoré klientky odfotil mobilným telefónom. ... fotky som nechal uložené na pamäťovej karte telefónu. ...neviem, čo ma k tomu viedlo, aby som ich nafotil.“ Okrem toho odfotil genitálie 11-ročnej dcéry oznamovateľky a zdôvodnil to slovami: „Odfotil som ju, a keď sa ráno zobudila, ukázal som jej fotku s tým, že takto to vyzerá, keď vojdem do izby. ... upozornil som ju, aby spávala oblečená, lebo chodím do jej izby.“ K ďalším „obetiam“ patrilo 16-ročné dievča, s ktorým mal vzťah. Páchatel' si nebol vedomý trestnosti svojho konania, pretože bol presvedčený, že keď má priateľka viac ako 15 rokov, je všetko v súlade so zákonom. Páchatel' to na výsluchu uviedol takto: „Ona mala vtedy 16 rokov, spoločne sme chodili k vode, opaľovať sa a na prechádzky do prírody. ... pri jednej z takýchto prechádzok som ju fotil nahú a ona s tým súhlasila.“ Páchatel' fotografie nikde nezverejňoval a ani nerozširoval, mal ich uložené len pre vlastnú potrebu na pamäťových kartách. Skutok vyšiel najavo až potom, čo oznamovateľka našla páchatel'om zabudnuté pamäťové nosiče v byte, keď sa páchatel' odsťahoval. V tomto prípade usúdila, že ide o detskú pornografiu a bezodkladne to oznámila kompetentným orgánom.

Analyzovaný vyšetrovací spis ilustruje tri rôzne typy modi operandi. V prvom prípade páchatel' využil duševne zaostalé osoby, čo v policajnej praxi nie je zriedkavý jav. Páchatelia si často volia obeť, ktoré sa nemôžu alebo nevedia brániť. Niekedy zneužívajú zlú sociálnu situáciu obetí, ktoré si vytypujú na miestach, kde sa tieto deti pohybujú bez dohľadu dospelých osoby (napr. na ihriskách, v herniach, v obchodných centrách, v blízkosti školy), a za pomerne malú finančnú odmenu (5 – 20 eur) ich požiadajú o zhotovenie záznamu, s čím obeť (a nezriedka aj opakovane) súhlasia.

V druhom type spôsobu páchania trestnej činnosti páchatel' zneužíva fakt, že dieťa páchatel'a pozná, dôveruje mu, čo vytvára priestor na citovú a psychickú manipuláciu s obeťou. Často ide o blízkeho príbuzného, rodinného priateľa či známeho, suseda, učiteľa, trénera, vedúceho voľnočasových aktivít a pod. Páchatel' obvykle dieťa aj zneužíva (niekedy aj opakovane), pričom sa dieťaťu vyhráža, že fotografie alebo videá, v ktorých je dieťa obnažené alebo vykonáva sexuálne aktivity, zverejní a dieťa sa stane terčom posmechu kamarátov a rodiny. V policajnej praxi však boli zaregistrované aj prípady, keď páchatel' zhotovil takéto záznamy len pre vlastnú potrebu a prípadné vlastné sexuálne uspokojenie a ďalej ich už nezverejňoval.

Tretí prípad poukazuje na absenciu právneho vedomia občanov, hoci v tomto prípade neznalosť zákona neospravedlňuje (páchatel' si síce uvedomuje, že sexuálny styk s osobou staršou ako 15 rokov nie je v rozpore s platnými právnymi normami, avšak výroba záznamov, kde je zobrazená skutočná alebo predstieraná súlož, iný spôsob pohlavného styku alebo iný obdobný sexuálny styk s dieťaťom, t. j. osobou mladšou ako 18 rokov alebo osobou vyzerajúcou ako dieťa, alebo zobrazenie obnažených častí tela dieťaťa, alebo osoby vyzerajúcej ako dieťa smerujúce k vyvolaniu sexuálneho uspokojenia inej osoby zakladajú

²⁰ ČVS: ORP-870/1-OVK-B5-2011.

trestnoprávnu zodpovednosť v zmysle § 132 ods. 4 a § 368 TZ). Dobrovoľnosť zo strany obeť v tomto prípade nezohráva žiadnu úlohu pri právnej kvalifikácii skutku.

V tejto súvislosti môže hypoteticky nastať situácia, keď k zneužitiu dieťaťa nedôjde, napriek tomu, že výroba, distribúcia, sťahovanie a držba detskej pornografie je evidentná. Na ilustráciu možno uviesť prípad, keď je zhotovený záznam prezliekajúcich sa, nahých alebo kúpajúcich sa detí, bez ich vedomia, priameho fyzického kontaktu s páchatelom alebo známok sexuálneho zneužitia.

V nadväznosti na potenciálne modi operandi je potrebné uviesť nesporný fakt, a to vplyv permanentného rozvoja informačných technológií na páchanie tejto trestnej činnosti. Jedným z nevyhnutných dôsledkov narastajúcej informatizácie spoločnosti je skutočnosť, že deti a mládež trávia veľkú časť svojho voľného času pred elektronickými zariadeniami s pripojením na internet. Druhým dôsledkom je fakt, že anonymita vo virtuálnom prostredí vytvára priestor pre páchatelov, ktorí pod vidinou sexuálneho zneužitia dieťaťa neváhajú zmeniť svoju identitu alebo predstierať, že im na dieťati skutočne záleží, a následne si získajú jeho dôveru. Páchatelia tejto trestnej činnosti môžu na tento účel používať tzv. anonymizéry (*anonymizačné proxy servery*), vďaka ktorým vedú ešte účinnejšie utajovať svoju identitu a sťažujú ich následnú identifikáciu orgánom presadzujúcim právo. V prípade nadväzovania kontaktu s deťmi prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby s cieľom sexuálneho zneužitia alebo výroby detskej pornografie možno hovoriť o jednej z novodobých foriem páchania tejto trestnej činnosti, tzv. „*on-line groomingu*“ alebo „*cyber-groomingu*“. Kriminalizácia tohto správania bola do nášho právneho systému zavedená zákonom č. 204/2013 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. TZ v platnom znení v dôsledku prijatia smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ z decembra 2011.²¹ Podľa odborníkov prebieha grooming (*obťažovanie, zvädzanie*) v piatich vzájomne prepojených fázach. V prvej fáze sa „*groomer*“ snaží nadviazať kontakt s dieťaťom a získať si jeho dôveru (*napr. izoláciou dieťaťa od rodičov a kamarátov, ktorým by dieťa nemalo nič o novom kamarátovi povedať, pretože „oni určite dieťaťu nerozumejú“*). V druhej fáze si „*groomer*“ upevňuje dôveru a náklonnosť dieťaťa napr. aj prostredníctvom darčiekov alebo zaplateného kreditu na mobilný telefón. V tretej fáze vzniká u dieťaťa emočná závislosť od každodenného virtuálneho kontaktu s páchatelom, ktorý ho podporuje, radí mu, ako riešiť problémy a pod. V štvrtej fáze obvykle dochádza k osobnému stretnutiu dieťaťa a páchatela (*napr. v parku, v nákupnom centre, byte páchatela*). V piatej (poslednej) fáze dochádza k sexuálnemu obťažovaniu, prípadne k sexuálnemu zneužitiu dieťaťa. V niektorých prípadoch sa stáva, že dieťa v rozpätí medzi prvou a treťou fázou zašle páchatelovi fotografie alebo videá, na ktorých je obnažené alebo vykonáva rôzne sexuálne praktiky, napr. v rámci autoerotiky. Okrem toho sa tu možno stretnúť s tzv. „*sextingom*“.²² „*Groomer*“ tak môže mať k dispozícii materiál, ktorý môže okrem iného využiť aj na vydieranie dieťaťa (*napr. aby pokračovalo v sexuálne ladenom správaní*). K progresívnym možnostiam, vďaka ktorým sa osoby môžu neoprávnene dostať k fotografiám alebo iným záznamom maloletej alebo mladistvej osoby, patrí aj napr. „*telnet*“²³ alebo „*sniffing*“.

²¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV (Ú. v. EÚ L 335, 17. 12. 2011).

²² „*Sextingom*“ je chápané slovné spojenie prevzaté z dvojice anglických slov „*sex*“ a „*texting*“, t. j. zasielanie správ a súborov so sexuálnym obsahom prostredníctvom elektronického komunikačného zariadenia – pozn. autorky.

²³ „*Telnet*“ je najpoužívanejším nástrojom hackerskej komunity, ktorý umožňuje priame pripojenie „*hackera*“ na vzdialený počítač a jeho následné ovládanie na diaľku (*napr. zapnutie web-kamery, sťahovanie súborov*). „*Sniffing*“ je neoprávnené odpočúvanie, zachytávanie komunikácie v počítačovej sieti osobou, ktorá nie je adresátom takejto komunikácie, ktorého účelom je monitoring diania na sieti, zachytávanie hesiel, čítanie cudzích emailov, správ a pod. Sniffing sa vykonáva prostredníctvom tzv. „*snifferu*“. Sniffer je počítačový

V spektre nami analyzovaných prípadov (6 vyšetrovacích spisov) sme však neregistrovali takýto modus operandi, čo logicky nevytvára predpoklad, že sa tak na území SR nedeje. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že predmetom kauzálnych analýz mohli byť len riadne ukončené prípady (*rozhodnutím súdu, prípadne orgánu činného v trestnom konaní*), čím mohlo dôjsť k náhodnému vyselektovaniu prípadov, ktoré vykazovali znaky groomingu.

Analogicky sme nezaregistrovali ani prípady profesionálnej výroby detskej pornografie cez fotografické štúdiá, modelingové a reklamné agentúry, t. j. komerčnej a nekomerčnej pedofilnej pornografie. Podľa názoru nami oslovených odborníkov z policajnej praxe je táto činnosť realizovaná organizovane a sofistikovane, s úmyslom zabezpečiť pravidelný profit z tejto trestnej činnosti, s čím môžu súvisieť problémy pri jej odhaľovaní. Páchatelia často prostredníctvom inzertnej činnosti, konkurzov alebo osobným vyhľadávaním detských modelov v teréne využívajú ambicióznosť a nezriedka aj ziskuchtivosť rodičov takýchto detí. Rodičia odovzdávajú dieťa do rúk „*profesionálov*“, pričom netušia, čo sa v skutočnosti deje s ich dieťaťom za zatvorenými dverami ateliéru alebo štúdia.

V tejto súvislosti možno hovoriť aj o novodobých hrozbách obchodovania s deťmi vo vnútroštátnom aj medzinárodnom meradle na účely produkcie komerčnej aj nekomerčnej pedofilnej pornografie (*v zmysle § 180 – 181 TZ ide o skutkovú podstatu zverenia dieťaťa do moci iného alebo v zmysle § 179 ods. 2 – 5 TZ o obchodovanie s ľuďmi*).²⁴ Analogicky sa to vzťahuje aj na modus operandi, ktorý súvisí s tzv. „*detskou sexuálnou turistikou*“ (*Child Sex Tourism*). Detská sexuálna turistika zahŕňa komerčné sexuálne zneužívanie detí osobami, ktoré cestujú zo svojej krajiny do inej krajiny s cieľom sexuálne zneužiť dieťa. Takíto „*cestujúci sexuálni delikventi*“ často cestujú do oblastí s nižšou úrovňou vzdelania, zamestnanosti a vyššou mierou chudoby a korupcie. V SR sa tento pojem spája skôr detskou prostitúciou, obchodovaním s deťmi a poskytovaním sexuálnych služieb cudzincom (*predovšetkým nemeckej a rakúskej národnosti*).

Ako už bolo uvedené, sexuálne zneužívanie a sexuálne vykorisťovanie môže byť cieľom obchodovania s ľuďmi. Pre zaujímavosť uvádzame, že podľa EUROSTAT-u boli v rokoch 2010 – 2012 cieľovými destináciami týchto obetí obchodovania Veľká Británia, Holandsko, Nemecko, Česká republika, Slovinsko, Belgicko, Švajčiarsko a Dánsko. A až 16 % osôb bolo obeťou tzv. vnútroštátneho obchodovania. Čo sa týka národnosti páchatel'ov, v sledovanom období troch rokov sa tejto trestnej činnosti najčastejšie dopúšťali osoby slovenskej, nemeckej, českej, slovinskej a cyperskej národnosti.²⁵ V nadväznosti na štátnu príslušnosť páchatel'ov možno uviesť, že v roku 2015 nebol za trestnú činnosť obchodovania s ľuďmi a za detskú pornografiu trestne stíhaný žiaden cudzinec a v roku 2014 to bol iba 1 cudzinec za obchodovanie s ľuďmi a žiadna osoba za detskú pornografiu. Podľa názoru nami oslovených odborníkov dobrovoľné cestovanie slovenských detí do zahraničia na účel poskytovania sexuálnych služieb (*detskej prostitúcie a detskej pornografie*), napr. v prihraničných oblastiach, už nie je rozšírené v takej miere, ako to bolo pred 15-timi rokmi.

---

program alebo aj súčiastka (*hardware*) schopný zachytiť a uchovať dáta prechádzajúce sieťou alebo jej časťou – pozn. autorky.

²⁴ Medzinárodne platná definícia komerčného sexuálneho zneužívania detí bola prijatá na tzv. Štokholmskom kongrese v roku 1996, ktorá zahŕňa: detskú prostitúciu, detskú pornografiu a obchodovanie s deťmi na účel sexuálneho zneužívania. In *BLATNÍKOVÁ, Š. Páchatelé komerčného sexuálneho zneužívania detí*, s. 6.

²⁵ EUROSTAT. Trafficking in human beings, 2015 s. 39, 50.

3 Model postupu odhaľovania a objasňovania trestných činov súvisiacich s detskou pornografiou

Stimulmi, od ktorých sa začína proces objasňovania trestnej činnosti súvisiacej s detskou pornografiou, sú najčastejšie **oznámenia od rodičov alebo iných blízkych osôb**, ktorým sa dieťa zdôverilo. V policajnej praxi sú však registrované aj prípady, keď sa rodičia o tejto skutočnosti dozvedia zo sociálnych sietí, kde sa dieťa so sexuálnou skúsenosťou „pochváli“ kamarátom alebo zverejní sexuálne ladenú fotografiu. Z uvedeného vyplýva, že táto trestná činnosť má väčšinou charakter tzv. „oznamovanej trestnej činnosti“. Aj v nami analyzovaných vyšetrovacích spisoch boli prípady oznámené polícii v takmer 70-tich percentách. Prezentované poznanie však nekorešponduje so štatistickými ukazovateľmi vedenými PZ,²⁶ kde (podľa dostupných informácií) to boli práve operatívne služby, ktoré mali v roku 2015 najväčší podiel na objasňovaní tejto trestnej činnosti (*ich podiel na objasňovaní dosahoval hodnotu takmer 81 % v porovnaní s inými subjektmi, napr. vyšetrovateľmi alebo základnými útvarmi PZ, ktorým býva táto trestná činnosť oznamovaná*), pričom tento trend je badateľný dlhodobo. Z riadených rozhovorov s príslušníkmi PZ²⁷ vyplýva, že táto skutočnosť súvisí najmä s tým, že pri štatistickom spracovávaní dát sú v polícii stále registrované nedostatky v nadväznosti na tzv. „*čiarkový systém pri hodnotení činnosti polície*“.

Podľa názoru odborníkov v oblasti klinická psychológia detí by osoba, ktorej sa dieťa zverí, mala byť veľmi senzitívna, aby správne vyhodnotila situáciu, t. j. indikátory, ktoré nasvedčujú spáchaniu trestnej činnosti. Najčastejšie sa dieťa zdôverí matke, ale môže to byť aj iná osoba, ktorej dieťa dôveruje.

Domnievame sa, že v prípade, že je dieťa obeťou takéhoto trestného činu, potrebuje od dospelého:

- počuť, že sexuálna trestná činnosť je skutočne veľmi zlá, t. j. nebagatelizovať to (*napr. že ved' všetci otcovia hladkajú svoje deti, kúpu ich, hovoria im, že sú deti pekné a že ich majú radi; že na fotografovaní a nahote nie je nič zlé*),
- nespochybňovať dôveryhodnosť dieťaťa (*napr. nevymýšľaj si to, ved' už veľakrát si klamal/a*),
- povedať mu, že je to správne, že sa dieťa rozhodlo s tým zdôveriť, a že si osoba váži, že mu dieťa dôveruje, resp. že si vybralo práve mňa,
- nezastrašovať dieťa (*napr. nehovoriť mu, že otca pre jeho výpoveď zavrú do väzenia, že takéto obvinenie môže zničiť celú rodinu, že dieťa skončí v detskom domove*),
- nesľubovať dieťaťu, že to nikomu nepovieme, lebo by sa mohla táto krehká dôvera v dospelých znova narušiť (*radšej povedať, že jeho tvrdenie je veľmi vážne a treba to povedať kompetentným orgánom, aby sa to mohlo zastaviť, aby sme mu mohli pomôcť*),
- povedať mu, že urobíme všetko preto, aby sme dieťaťu pomohli (*napr. že bude mimo agresora v bezpečí*),
- povedať mu, čo plánujeme s touto informáciou podniknúť, resp. čo sa bude diať (*že budeme kontaktovať sociálnu pracovníčku a potom ho čaká výpoveď na polícii, na základe čoho sa začne vyšetrovanie*).

Na druhej strane môžu byť prvotné informácie o tejto trestnej činnosti získané aj prostredníctvom **aktívnej a cieľavedomej vyhl'adávej činnosti polície s využitím metód a prostriedkov OPČ** (*v užšom zmysle slova odhaľovaním trestnej činnosti a zisťovaním jej páchatel'ov*). Osobitne sa to vzťahuje na šírenie pornografických diel s detskou tematikou

²⁶ Evidenčno-štatistický systém kriminality – pozn. autorky.

²⁷ Riadené rozhovory boli vykonané v mesiacoch január – marec 2016. Výskumnú vzorku tvorilo 6 príslušníkov OKP OR PZ v Bratislave I, II, III, IV a V a 1 príslušník OPK ÚKP P PZ.

prostredníctvom internetu. Z vykonaných kauzálnych analýz vyplýva, že v niektorých prípadoch sa polícii podarilo identifikovať páchatel'a práve na základe jeho aktivít vo virtuálnom prostredí (*napr. pri sťahovaní alebo šírení detskej pornografie*). Podľa názoru oslovených odborníkov situáciu komplikuje skutočnosť, že polícia nemá oprávnenie aktívne preverovať kontá páchatel'ov a maloletých na sociálnych sieťach, prípadne v predprípravnom konaní skúmať ich internetovú komunikáciu. Najpravdepodobnejšia možnosť zistenia takejto trestnej činnosti je (*ako už bolo uvedené*) zachytenie súborov s detskou pornografiou pri ich zverejnení, sprostredkovaní alebo sťahovaní cez internet. Načrtnutý prístup umožňuje získané a preverené informácie poskytnúť príslušnému oddeleniu vyšetrovania ako podnet na ďalšiu procesnú realizáciu (*začatie trestného stíhania, vznesenie obvinenia a pod.*). Okrem toho môže polícia odhaliť túto trestnú činnosť pri odhaľovaní a objasňovaní iných trestných činov, napr. sexuálneho zneužívania, sexuálneho násillia, znásillnenia, vydierania, nebezpečného vyhrážania, nebezpečného prenasledovania. Najčastejšie sa na tento účel využívajú také trestno-procesné inštitúty, ako sú domová a osobná prehliadka, prehliadka iných priestorov a pozemkov (§§ 99 – 107 zákona č. 301/2005 Z. z. *Trestného poriadku v znení neskorších noviel – ďalej len „TP“*), vydanie, odňatie a prevzatie veci, uchovanie a vydanie počítačových údajov (§§ 89 – 93 *TP*), oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke (§ 116 *TP*). Okrem toho tu možno aplikovať aj ustanovenie § 21 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, t. j. oprávnenie zaistiť vec na vykonanie potrebných úkonov.

Po získaní kriminálnej informácie (*napr. po prijatí trestného oznámenia, podnetu, vlastnej odhaľovacej činnosti polície*) nasleduje jej **preverovanie**, ktoré sa sústreďuje na jednoznačné identifikovanie skutku, spresnenie miesta a času spáchania skutku, ako aj stotožnenie dotknutých osôb (*páchatel'a, obete, svedkov*). V prípade, že informácia o pripravovanom, páchanom alebo spáchanom trestnom čine má charakter trestného oznámenia, by preverovanie v zmysle TP nemalo trvať viac ako 30 dní od prijatia trestného oznámenia. Pri preverovaní informácií, ich pravdivosti, presnosti a úplnosti zohráva dôležitú úlohu tzv. „*operatívne preverovanie*“, pretože TP pred začatím trestného stíhania umožňuje trestné oznámenie doplniť len výsluchom oznamovateľa, poškodeného alebo vyžiadaním písomných podkladov od oznamovateľa, inej osoby alebo orgánu. Operatívne preverovanie realizované príslušníkmi operatívneho oddelenia OKP na OR PZ alebo KR PZ im na tento účel umožňuje použiť vybrané metódy a prostriedky OPČ (*najčastejšie osobné pátranie, operatívne vyťažovanie a využívanie informačných sietí*). Efektívne operatívne preverovanie tak vytvára všetky predpoklady na náležité rozhodnutie, napr. na začatie trestného stíhania.

Po začatí trestného stíhania je možný **výsluch dieťaťa** (*osoby mladšej ako 18 rokov*), ktorého podmienky sú jednoznačne stanovené v zákone (§ 135 *TP*). Výsluch dieťaťa je potrebné vykonávať obzvlášť ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa už v ďalšom konaní nemusel opakovať. Aj z tohto dôvodu sa výsluch obvykle vykonáva s využitím technických zariadení určených na záznam zvuku a obrazu. V záujme ochrany duševného a mravného vývoja dieťaťa je jeho výsluch v trestnom konaní možné vykonávať opakovane len v nevyhnutných prípadoch a len so súhlasom prokurátora a zákonného zástupcu, resp. opatrovníka. K výsluchu sa obligatórne priberá psychológ alebo znalec, ktorý dohliada na to, aby bol výsluch vedený správne a primerane stupňu duševného vývoja dieťaťa. Znalec – psychológ tak na jednej strane prispieva k ohľaduplnému vedeniu výsluchu a zároveň posudzuje psychické schopnosti dieťaťa chápať a reprodukovať prežitú udalosť. Zároveň je znalec – psychológ priberaný do konania s cieľom vypracovať znalecký posudok, v ktorom sa prioritne zameriava na zistenie aktuálnej miery poškodenia psychického zdravia dieťaťa v dôsledku konania páchatel'a, ako aj dôsledkov, ktoré sa môžu prejaviť v budúcnosti. Okrem toho sa na výsluchu, v záujme ochrany práv dieťaťa, zúčastňuje aj zástupca orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (*v pozícii kolízneho opatrovníka*). Fakultatívne môžu byť na výsluch dieťaťa pribraní zákonní zástupcovia, pedagógovia alebo

dozorujúci prokurátori. Čo sa týka prítomnosti rodiča pri výsluchu dieťaťa – táto sa posudzuje individuálne pri každom výsluchu, pretože v niektorých situáciách môže dieťa pociťovať určité zábrany rozprávať o prežitých udalostiach pred rodičom. Osobitný prípad nastáva vtedy, ak je z trestnej činnosti podozrivý niektorý z rodičov. V takej situácii sa prítomnosť rodičov pri výsluchu dieťaťa zo zásady neumožňuje. Avšak podľa názoru nami oslovených odborníkov je prítomnosť dozorujúceho prokurátora pri výsluchu potrebná z dôvodu, aby boli obsiahnuté a zodpovedané všetky otázky, ktoré je možné dieťaťu položiť.

Z riadených rozhovorov s vybranými príslušníkmi PZ vyplynuli aj ďalšie zaujímavé postrehy. Výsluch je vedený v miestnostiach, ktoré pôsobia príliš formálne (*zariadené nevyhnutným, často opotrebovaným kancelárskym nábytkom*) a nezohľadňujú vek a citové rozpoloženie dieťaťa. V tejto súvislosti by bolo vhodné, aby boli na tento účel vytvorené osobitné miestnosti, ktoré by navodzovali príjemnejšiu, priateľskú atmosféru (*tento poznatok sa už bežne využíva v zdravotníckych zariadeniach určených pre detských pacientov*). Farebne ladené steny, obrázky na stenách, hračky, konferenčný stolík a kreslá budú pôsobiť na dieťa lepšie než len strohý pracovný stôl a kancelárske stoličky. Okrem toho by bolo vhodné obmedziť prítomnosť osôb pri výsluchu na minimum, pretože v súčasnosti môže byť pri výsluchu dieťaťa prítomných ďalších 4 – 6 osôb (*vyšetrovateľ, technik, znalec, rodič, sociálny pracovník, prokurátor*), čo vo väčšine prípadov vplýva na dieťa odstrašujúco, mäťuco alebo traumatizujúco.

V procese aplikovaného výskumu oslovení respondenti navrhovali, aby:

- technika určená na záznamy bola pripravená predtým, než dieťa do výsluchovej miestnosti príde, a nie až po jeho príchode, resp. v jeho prítomnosti,
- sa využívalo polopriepustné sklo – tzv. „ferit“, pričom všetky osoby okrem vyšetrovateľa, dieťaťa a sociálnej pracovníčky by boli vo vedľajšej miestnosti za sklom,
- sa vyšetrovateľ po príchode do miestnosti snažil nadviazať priateľský kontakt s dieťaťom, tzn. predstaviť sa a povedať mu, čo sa bude diať,
- vyšetrovateľ upozornil dieťa, že sa bude používať kamera, a to z toho dôvodu, aby dieťa nemuselo byť vypočúvané opakovane a nemuselo sa k tejto traumatizujúcej udalosti znova vracieť (*napr. nepovedať mu, že kamera sa používa len preto, aby si vyšetrovateľ uľahčil prácu a nemusel všetko písať*),
- vyšetrovateľ vykonal poučenie menej formálne (*vyhnúť sa zaužívanej klauzule*), t. j. rečou primeranou veku a rozumovým schopnostiam dieťaťu vysvetliť všetky potrebné náležitosti (*napr. v prípade, ak je páchatelom otec, vypovedať nemusí, avšak keď tak neurobí, nebudú mu môcť pomôcť*),
- vyšetrovateľ povedal dieťaťu, že aj napriek tomu, že už to raz niekomu povedalo (*napr. mame, sociálnej pracovníčke, učiteľke*), je potrebné, aby to zopakovalo ešte raz a dopodrobna, pretože bez toho mu nevieme pomôcť, treba zdôrazniť, že už je to poslednýkrát, čo ho budeme vypočúvať, potom sa k tomu už nebudeme musieť vracieť,
- vyšetrovateľ priebežne, po jednotlivých významových celkoch výsluchu vyjadril porozumenie toho, čo dieťa povedalo, t. j. zopakoval, resp. zosumarizoval to, čo dieťa povedalo (*rozumiem, čo si tým myslela; povedala si, že...*),
- podľa možnosti výsluch vykonával priamo prokurátor, ktorý by dohliadal na to, že všetky relevantné otázky budú náležite zodpovedané.

Na druhej strane je potrebné uviesť, že okrem registrovaných nedostatkov, ktoré oslovení príslušníci PZ navrhovali odstrániť, sme v rámci riadeného rozhovoru s pracovníčkou odboru sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny dospeli k poznaniu, že väčšina vyšetrovateľov, ktorí viedli výsluchy

maloletých a mladistvých osôb, disponovala empatiou a komunikačnými zručnosťami. Problém vidia skôr v už spomínanom vybavení miestností, kde prebieha výsluch.

Po vykonaní výsluchu dieťaťa sa obvykle vykonáva **výsluch zákonného zástupcu** dieťaťa, ktorého úlohou je chrániť jeho záujmy. Vo väčšine prípadov ide o rodiča dieťaťa alebo o opatrovníka určeného príslušným sudcom (*predsedom senátu alebo sudcom pre prípravné konanie*).

V týchto výsluchoch patria k najdôležitejším zisťovaným skutočnostiam: okolnosti kontaktu páchatel'a a dieťaťa; miesto a približný čas ich stretnutí; spôsoby spáchania trestného činu; spôsoby utajenia identity a trestného činu páchatel'om. Prvý kontakt páchatel'a a dieťaťa môže byť náhodný na ulici, keď sa páchatel' snaží nadviazať rozhovor s dieťaťom – napr. požiada o radu, informáciu, pomoc. V niektorých prípadoch ho chvíľu sleduje a následne využije vhodnú situáciu, moment prekvapenia na to, aby dieťa zneužil a zhotovil si z toho záznam (*väčšinou prostredníctvom mobilného telefónu*). V poslednom čase sa však častejšie stáva, že páchatel' vyhľadá alebo kontaktuje dieťa cez sociálne siete, rôzne internetové fóra a následne, keď mu dieťa povie o sebe viac, aj cez telefón. Osobitne v prípade, keď dieťa nepozná skutočnú identitu páchatel'a, je ich spojenie cez internet jediným možným dôkazným prostriedkom na stotožnenie páchatel'a.

Orgány činné v trestnom konaní predkladajú na tento účel **podnet na výpis z uskutočnenej telekomunikačnej prevádzky, resp. na obsahové a prevádzkové údaje prenášané prostredníctvom počítačového systému**. V prípade, ak dozorujúci prokurátor vyhovie podanému podnetu, predloží návrh na vydanie príkazu príslušnému súdu. O vydaní príkazu rozhoduje predseda senátu a pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie. Do januára 2016 dôkaznú situáciu vážne komplikovalo uznesenie Ústavného súdu SR č. 10/2014 z 23. apríla 2014, ktorým bola pozastavená účinnosť § 58 odsek 5 – 7 a § 63 zákona č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov, ako aj § 116 TP a § 76a ods. 3 zákona o PZ. V jeho dôsledku nebolo prevádzkovateľom telekomunikačných a internetových služieb povolené uchovávanie údajov o prevádzke účastníkov – okrem údajov potrebných na fakturáciu služieb, reklamačného konania a iných služieb, a to len na tri mesiace. De facto nebolo možné prevádzkovateľom uchovávať prevádzkové údaje s konkrétnymi spojeniami, prípadne IP adresy, kontá a obsahy prenosov cez sieť. Z tohto dôvodu orgány činné v trestnom konaní nemali k dispozícii údaje, ktoré by jednoznačne potvrdzovali kontakt účastníka služby s dieťaťom. Tak sa stávalo, že napriek tomu, že orgány činné v trestnom konaní mali zistené číslo kontaktujúcej osoby, resp. jej internetové konto s IP adresou zariadenia, bolo problematické dostať sa k údajom osoby a v prípade, že došlo k nahláseniu, resp. zisteniu trestného činu po viac ako troch mesiacoch od jeho spáchania, bolo získanie údajov osoby zo zákona nemožné. V tejto súvislosti možno z pohľadu oslovených odborníkov z policajnej praxe len uvítať, že od 1. 1. 2016 bola účinnosť týchto ustanovení opätovne obnovená. Predmetné ustanovenie (§ 116 TP) dostalo aktuálny názov *oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke*, pričom na rozdiel od prechádzajúcej právnej úpravy (*pred pozastavením jeho účinnosti*) možno vydať príkaz na zistenie a oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke, ktoré sú predmetom telekomunikačného tajomstva, alebo na ktoré sa vzťahuje ochrana osobných údajov iba v trestnom konaní pre úmyselný trestný čin, za ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica je najmenej 3 roky za taxatívne určené trestné činy a situácie.

V týchto prípadoch, ak dieťa nemá inú vedomosť vedúcu k stotožneniu páchatel'a, je jediná zákonná **možnosť trestné stíhanie prerušiť** v zmysle § 228 odsek 1 TP, pretože sa nezistili skutočnosti oprávňujúce začať trestné stíhanie voči určitej osobe.

Analogicky sa postupuje aj v prípadoch, ak k osobnému kontaktu páchatel'a a dieťaťa došlo v dopravných prostriedkoch, napr. vo vozidle páchatel'a, a dieťa nevie uviesť žiadne

ďalšie údaje o vozidle páchatel'a. Ak však došlo k stretnutiu v bydlisku páchatel'a, prípadne na inom identifikovateľnom mieste, je možné v trestnom konaní vykonať (*na základe príkazu na vykonanie domovej prehliadky, resp. príkazu na prehliadku nebytových priestorov*) prehliadky na účel zadováženia dôkazov o trestnom čine, a to hlavne počítačov, mobilných telefónov, tabletov, nahrávacích zariadení a pod.

Pri zaistení počítačových systémov vydáva v prípravnom konaní dozorujúci prokurátor **príkaz na uchovanie a vydanie počítačových údajov** podľa § 90 TP, v praxi hlavne na vydanie údajov na účely trestného konania. Následne je do konania pribratý znalec z odboru elektrotechnika, ktorý vyhotoví zoznam a kópie sledovaných údajov. Pri nahrávacích zariadeniach a mobilných telefónoch znalec tak isto vyhotoví zoznam uložených súborov a ich kópie.

Ak došlo pri prehliadkach k obmedzeniu osobnej slobody osoby, je možné **vypočúť ju ako podozrivého**. Podozrivý má už od okamihu zadržania rovnaké práva ako obvinený, a teda sa môže hájiť akýmkoľvek spôsobom, ktorý uzná za vhodný. Môže samozrejme odmietnuť vo veci vypovedať, pričom odmietnutie výpovede nie je priznaním viny. Vtedy za dôkaz o jeho vine môže slúžiť len samotná existencia zaistených materiálov zo zaistených zariadení.

V prípade, že z výpovede dieťaťa, zaistených dôkazov a stotožnenia osoby bez pochybností o zámene je zrejماً identita podozrivej osoby, vyšetrovateľ postupuje podľa § 206 odsek 1 TP a **vznesie obvinenie**. Od tohto okamihu je podozrivá osoba považovaná za obvineného, samozrejme za zachovania prezumpcie neviny.

Po vznesení obvinenia je vykonávaný výsluch obvineného, ktorý musí byť podľa § 213 ods. 1 TP oboznámený o tom, že mu môže byť umožnená účasť na výsluchoch svedkov, a byť vyrozumý o každom plánovanom úkone. Z ustálenej súdnej praxe, ako aj na základe rozhodnutí to pre vyšetrovateľov znamená prenos kontradiktórnosti konania do prípravného konania, pretože dozorujúci prokurátori a sudcovia vyžadujú prepočutie všetkých svedkov po vznesení obvinenia, pričom o každom výsluchu musí byť obvinený informovaný. Obvinený sa môže vzdať svojho práva na prítomnosť pri úkone len v prípade, ak bol o takomto úkone vyrozumý. Týmto postupom je síce zachované právo obvineného na obhajobu, ale neúmerne sa predlžuje a komplikuje prípravné konanie. Zároveň dochádza k niekoľkokrát opakovaným výsluchom poškodených a svedkov, pretože boli vypočutí po začatí trestného stíhania, po vznesení obvinenia a následne na súde. Na výsluch dieťaťa sa samozrejme toto ustanovenie nevzťahuje.

Zároveň s vykonávaním výsluchov prebiehajú **znalecké skúmania**, a to tak dieťaťa, ako aj obvineného. Dieťa je skúmané, ako už bolo uvedené, psychológom a v prípadoch možnosti, že obvinený nemal vedomosť o veku zneužitého dieťaťa, je do konania pribratý antropológ na skúmanie fyziologických znakov v čase skutku, či sa obvinený mohol domnievať, že dieťa má vyšší vek ako reálne. Vo viacerých prípadoch bolo znalcami zistené, že obvinený nemal dôvod sa domnievať, že dieťa ešte nemá 15 rokov. Po znaleckom vyšetrení dieťaťa vyšetruje obvineného psychológ, psychiater a sexuológ. V týchto vyšetreniach sa posudzuje psychický stav a vyspelosť obvineného, prípadné sexuálne deviácie a psychické poruchy. U obvinených mladistvých sa zároveň skúma aj rozumová a mravná vyspelosť, aby mohli rozpoznať protiprávnosť svojho konania. Zároveň, ak znalci dôjdu k záveru, že je u obvineného potrebné skúmať duševný stav, do konania sa priberú dvaja znalci (psychiatri) na posúdenie duševného stavu obvineného. V tomto znaleckom skúmaní sa hlavne zisťuje, či obvinený vedel rozpoznať protiprávnosť konania a či mohol ovládať svoje konanie. Pri závere, že obvinený v čase spáchania skutku mal úplne znížené ovládacie a rozpoznávacie schopnosti, teda bol v zmysle Trestného poriadku nepríčetný, v konaní sa nemôže ďalej pokračovať. V ostatných prípadoch znalci len odporučia ambulantné, resp. ústavné psychiatrické liečenie obvineného.

Trestné konanie zo strany polície môže byť **ukončené viacerými spôsobmi**. Tieto spôsoby ukončenia zahŕňujú komplexné dôkazy, ktoré utvárajú jednoznačný a nezameniteľný súlad informácií, ktoré sú bez pochybností.

V prípade zistenia, že obvinený je nepríčetný, obvinený mladistvý nedosiahol rozumovú a mravnú vyspelosť a nevedel rozpoznať protiprávnosť konania, obvinený nevedel a nemal možnosť sa domnievať, že koná protiprávne (*napr. nemal vedomosť, že dieťa ešte nemá 15 rokov a fyziologicky je vyspelejšie*), je prípravné konanie ukončené podaním návrhu na zastavenie trestného stíhania. V ostatných prípadoch je konanie väčšinou ukončené podaním návrhu na podanie obžaloby. Dozorujúci prokurátor, ktorý vykonáva počas celého prípravného konania dozor nad zákonnosťou a môže počas celého konania do neho vstupovať, prípadne vykonať jednotlivé úkony alebo celé vyšetrovanie, podaným návrhom môže vyhovieť, resp. ich nahradiť vlastnými.

Z doteraz uvedeného vyplýva, že proces kriminalistického objasňovania trestných činov súvisiacich s detskou pornografiou má svoje špecifiká, ktoré je potrebné zohľadňovať. Okrem toho je žiaduce, aby tento proces reagoval na aktuálnu situáciu a v závislosti od toho aj modifikoval spektrum nástrojov (*metód, prostriedkov a foriem*). V tejto súvislosti môžu vystupovať do popredia napr. odpočúvanie, utajené sledovanie vrátane elektronického sledovania, monitorovanie bankových účtov alebo iné finančné vyšetrovanie, prípadne možnosť utajenia totožnosti na internete orgánov presadzujúcich právo.

Návrhy do diskusie

V procese aplikovaného výskumu sme sa stretli s niekoľkými etickými problémami, ktoré v nás vzbudili záujem o hlbšie filozofické úvahy a ktoré, ako sa domnievame, je vhodné využiť na otvorenie odbornej diskusie.

V prvom rade je možné polemizovať o škodlivosti/benefítoch prezerania detskej pornografie. Podľa niektorých odborníkov²⁸ sa možno stretnúť s názorom, že sledovanie klasickej pornografickej produkcie (*nie pedofilne zameranej, sadistickej, exkrementofílie a pod.*) nemá vplyv na sexuálnu agresiu, skôr naopak. Na druhej strane možno hypotetizovať, či držba detského pornografického materiálu vytvoreného bez zneužitia dieťaťa, napr. prostredníctvom počítačovej animácie, v dôsledku ktorého sa pedofilne orientovaný páchatel' nerozhodne reálne zneužiť dieťa, je skutočným zlom (*teória menšieho zla*).

Druhým problémom na hranici etiky a zákonnosti je fakt, keď osoba síce nemá v držbe detskú pornografiu, ale systematicky a dlhodobo si prezerá takéto záznamy prostredníctvom zariadenia s pripojením na internet, prípadne zaplatila poplatok za možnosť prístupu k predmetným webovým stránkam (*ide o vedomé získavanie prístupu k detskej pornografii*). V oboch prípadoch je to technicky preukázateľné, pretože digitálna stopa, ktorá vznikla pri prezeraní, sťahovaní alebo ukladaní súborov z určitých webových stránok, má trvalý charakter. Analogicky možno hovoriť aj o on-line sledovaní detského pornografického predstavenia (*napr. aj takého, kde dochádza k fyzickému sexuálnemu zneužitiu dieťaťa*), ktoré nie je v podmienkach SR trestne sankcionovateľné.

Z uvedeného vyplýva, že prístupy štátu k pornografii môžu byť rôzne, od benevolentného až po krajne rigidný, a nájst' optimálnu mieru posúdenia škodlivosti určitého konania je niekedy skutočne ťažké.

---

²⁸ HERCZEG, J. Virtuální dětská pornografie: Zločin bez oběti?, s. 41 - 48. In BLATNÍKOVÁ, Š. Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí, s. 43.

Záver

Z doteraz uvedeného vyplýva, že problematika detskej pornografie je skutočne veľmi citlivá, v spoločnosti tabuizovaná a nesporne aktuálna. Jej závažnosť spočíva predovšetkým v tom, že za väčšinou takýchto materiálov reálne stojí sexuálne zneužitie dieťa, ktoré takáto skúsenosť pravdepodobne poznačí na celý život. Bez nároku na úplnosť si dovoľíme uviesť, že podľa odborníkov možno k takýmto negatívnym dôsledkom zaradiť: pocity bezmocnosti z neustáleho narušovania telesnej integrity dieťaťa, pocity stigmatizácie a zodpovednosti za to, čo sa mu stalo, a traumatickú sexualizáciu z predčasnej sexuálnej stimulácie dieťaťa dospelým, ktoré sa môžu prejavovať sexuálnou dysfunkciou v dospelosti, výskytom ďalších zdravotných komplikácií (napr. *negatívnych psychických stavov a duševných chorôb*), ale aj delikvenciou. Na druhej strane možno k príčinám vzniku tejto trestnej činnosti zaradiť chudobu (*lákavosť finančnej čiastky, ktorú dieťa alebo rodič za sexuálnu službu získa*), rozvoj ekonomickej migrácie (napr. *vyššia koncentrácia mladých mužov na určitom území*), toleranciu najbližšieho okolia, prípadne ľahostajnosť spoločnosti (napr. *tolerancia medzigeneračnej prostitúcie*), pedofilné sklony páchatel'ov, nedôsledne presadzovanú legislatívu v niektorých (hlavne ekonomicky nevyspelých) krajinách, vysokú mieru dopytu, ktorá stimuluje prisun detských obetí do „*sexuálneho priemyslu*“, sociálno-kultúrnu degradáciu spoločnosti a v neposlednom rade aj rozvoj elektronických, informačných a komunikačných technológií, ktorý sa skrýva za vznikom, páchaním a utajovaním, ale aj za šírením tejto trestnej činnosti v globálnom meradle.

Z načrtnutých informácií vyplýva, že rizík, resp. hrozieb a negatívnych dôsledkov je skutočne veľa, čo sa odzrkadľuje aj v náročnosti procesu odhaľovania a objasňovania tejto trestnej činnosti. V policajnej praxi sa ešte stále stretávame s tým, že erudícia príslušníkov pracujúcich na tomto úseku výrazne „*pokrivkáva*“ za invenčnosťou a vybavenosťou páchatel'ov.

Autorka v štúdií prezentuje čiastkové výsledky aplikovaného výskumu, ku ktorým dospel tím odborníkov policajnej teórie a policajnej praxe. Vyjadruje presvedčenie, že prezentované poznanie iniciuje odbornú diskusiu k riešeniu nastolených teoreticko-praktických problémov.

Literatúra

- EUROSTAT. *Trafficking in human beings*. Publications Office of the European Union, 2015. 142 s. ISBN 978-92-79-45831-6. s. 17.
- BARČÍKOVÁ, A. Latentná kriminalita ako súčasť reálnej kriminality, s. 40. In *Krízový manažment*, roč. 9, 1/2010. s. 38 – 41.
- BLATNÍKOVÁ, Š. *Pachatelé komerčného sexuálneho zneužívání dětí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 133 s. ISSN 978-80-7338-091-5.
- GP SR. *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry SR za roky 2005 – 2015*.
- HOLCR, K. a kol. *Kriminológia: všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2008. 401 s. ISBN 978-80-8078-206-1.
- HOLCR, K a kol. *Prognóza a kontrola vývoja kriminality v Slovenskej republike*. Bratislava: IURA EDITION, 2008. 219 s. ISBN 978-80-8078240-5.
- HULLOVÁ, M. a kol. *Projekt vedeckovýskumnej úlohy „Problémy pri odhaľovaní a objasňovaní vybraných druhov mravnostnej kriminality“*. Bratislava: Akadémia PZ, 2013. 35 s. Výsk. 196.
- Evidenčno-štatistický systém kriminality. *Štatistika kriminality podľa TŠK za obdobie rokov 1998 – 2015*.

Smernica EP a Rady 2011/93/EÚ z 13. 12. 2011. o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV (Ú. v. EÚ L 335, 17. 12. 2011).

Vyšetrovací spis č. KRP-100/1-VYS-BA-2014.

Vyšetrovací spis č. ORP-80/1-OVK-B5-2013.

Vyšetrovací spis č. ORP-870/1-OVK-B5-2011.

Vyšetrovací spis č. ORP-304/1-OVK-B5-2011.

Vyšetrovací spis č. ORP-1789/1-OVK-B2-2005.

Vyšetrovací spis č. ORP-2175/1-OVK-B2-2012.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v platnom znení.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení.

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v platnom znení.

Keywords: child, child pornography, manufacturing, dissemination and possession of child pornography, grooming, sexting, detection and clarification of child pornography, operative and searching activity, interrogation, telecommunication, forensic expertise, computer crime, cybercrime

Summary

The author of the study presents knowledge that has been acquired through causal analyses of investigation files, interviews with police officers of the Police Force of the Slovak Republic, content analyses of documents and statistical analyses. The first chapter focuses on the characteristics of typical offenders and victims of the crimes of manufacturing, dissemination and possession of child pornography. The second chapter deals with typical modi operandi of these crimes (investigation situations), and the third chapter is devoted to the detection and clarification of this type of crime with special attention paid to the specifics of this process and to the identification of the most frequent issues.

*JUDr. Monika Hullová, PhD.
Katedra kriminálnej polície
Akadémia PZ v Bratislave
e-mail: monika.hullova@minv.sk*

Recenzenti: prof. Ing. Miroslav Lisoň, PhD., Ing. Vratislav Dvořák, PhD.